

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Zaradi jutrnjega praznika izide prihodnji list v soboto.

Vzгляд k našej ravnopravnosti.

Janez Hubad iz Povodja je proti odloku c. kr. okrajnega sodišča v Kamniku od 4. julija 1882 št. 4157 zaradi eksekutivne intabulacije uležil rekurz ki ga je sam v slovenskem jeziku spisal. — (Niti rekurirani odlok niti rekurz nima za javnost nobene zanimljivega pomena, zato je opustim vsebino taistih objaviti.) — Na ta rekurz prišla je odločba nadsodišča v Gradcu de int. 14. oktob. 1882 št. 8966 izdana v nemškem jeziku. (V drugem obziru nima zanimljivega pomena.)

Proti tej v nemškem jeziku izdane odločbi — uležil je Janez Hubad sub. pr. 31. oktobra 1882 št. 9600 sledečo pritožbo:

„Jaz sem zoper odlok od 4. julija 1882 št. 4157 uležil rekurz, kojega sem sam v svojem slovenskem jeziku spisal. Na to je prišla nadsodnijska odločba, izdana od 14. oktobra 1882. št. 8966 v meni nerazumljivem nemškem jeziku in meni ni znano, kaj ta odločba pomeni in obsega.“

„Vsled čl. 19 osnovnega državnega zakona od 21. decembra 1867 št. 142 državnega zakona je enakopravnost vseh deželnih jezikov pri uradnih izrekoma pripoznana.“

„Rekurirana odločba stoji torej v jasnem nasprotju z navedenim osnovnim državnim zakonom, kajti po postavi bi se na slovensko ulogo moral izdati slovenski odlok, če bi naj, kakor postava hoče, deželni jeziki enakopravni bili.“

„Vrh tega je visoko pravosodno ministerstvo z naredbo od 18. aprila 1882 št. 20.513 posebej enakopravnost slovenskega jezika poudarjalo in sodnijam rabo slovenskega jezika zaukazalo.“

„Nemški odloki mi prizadenejo veliko truda, časa in nepotrebnih stroškov, kajti jaz bi moral več ur daleč hoditi, preden koga dobim, da mi tuji jezik razloži. Da mi taki nemški odloki dragi pridejo, je jasno.“

„Jaz si proti odločbi sami pridržim vse pravice in za zdaj samo prosim:

„Slavna c. kr. sodnija naj to pritožbo visoki c. kr. nadsodniji predloži, koja naj blagovoli ukazati, da se mi odločba od 14. oktobra 1882 št. 8966 v slovenskem jeziku izdā.“ —

In kako je ustreglo višje sodišče tej opravičenej pritožbi? Izdalo je odlok de int. 2. decembra 1882 št. 10.677 kakor sledi:

„In Erledigung des Berichtes vom 5. November 1882 Z. 9600 über den Recurs des Johann Hubad gegen den bezirksgerichtlichen Intimations-Bescheid vom 14. Oktober 1882 Z. 12.613, womit demselben die hiergerichtliche Verordnung vom 5. Oktober l. J. Z. 12.613 in deutscher Sprache zur Kenntniss gebracht wurde, hat das hohe k. k. Oberlandesgericht nachstehendes anher eröffnet: Das hohe Oberlandesgericht habe in Erwägung, dass der Recurs gegen den Intimations Bescheid beziehungsweise gegen dessen Fassung in deutscher Sprache gerichtet erscheint, in Erwägung, dass derselbe in der nämlichen Sprache, in welcher die zu intimierende obergerichtliche Verordnung erfloss, nämlich in der deutschen Sprache hinausgegeben war, mit Verwerfung des Recurses den in Beschwerde gezogenen bezirksgerichtlichen Bescheid vom 14. Oktober 1882 Z. 12.613 zu bestätigen befunden.“

Na katere postavne razloge se ta odlok opira, — tega nadsodišče ni naznanilo, in jih tudi ni najti. —

Drugi deželni jezik na slovenskem Štajerskem.

„Möchten die Lehrer nur zum klaren Bewusstsein ihrer Aufgabe gelangen, sie werden es erkennen, dass unsere Schulen gerade deswegen im Volke keine tiefen Wurzeln schlagen, weil sie zu wenig national sind.“ M. Slomšek.

Te besede aposteljna Slovencev našel sem v šolskem arhivu mej odloki knezo-vl. lavantinskega

konzistorija pri sv. Andreji od dne 22. aprila 1853 na neko preveč nemškovalno šolo na Spodnjem Štajerskem. Želja, oziroma ukor njegov: „Da bi se učitelji svoje naloge prav zavedali, oni bi spoznali, da naše šole ravno zato v ljudstvu globokih korenin nepoganjajo, ker so one premalo narodne“ — bil bi še tudi dandanes tu pa tam na mestu, vendar bi danes vsekako manje učiteljstvo, nego šolstva nadzirovalce same zadel, kajti ono se, z malimi izjemami, hvalevredno trudi v svojih društvenih skupščinah, v uradnih konferencah in strokovnjaških listih, tedaj z živo in pisano besedo, spraviti domače šolstvo na jedino pravo, na narodno podlago, kakoršno šolstvo imajo vsi izobraženi narodi, kakor so: Nemci, Italijani, Francozje i. dr., a slednji — nadzirovalci — gledajo tako narodnozavedno učiteljstvo čestokrat nekako pisano, ga sumničijo ali še celo preganjajo in mu tako veselje jemljejo do njegovega težavnega stanu.

Slomšekov ukor velja tedaj danes bolj raznim šolskim svetom in nadzornikom, nego učiteljem. Pa šolske oblasti, zlasti gg. inšpektorji, poslujejo v jezikovnem oziru gotovo več ali manj po višjih instrukcijah, naročilih, imajo tedaj čestokrat zvezane roke. Merodajna oseba na pr. izrazi svojo željo za stran družega deželnega jezika dež. nadzorniku ljudskih šol nasproti; ona želja — je za tega za poved, katero ima ali izpolniti, ali pa voljnijemu nasledniku svoje mesto prepustiti.

Deželni šolski nadzornik, okrajni glavar itd. dajo spoznati svojo (merodajne osebe) željo okrajnim nadzornikom nasproti, katera želja je zopet za té vezilna, če hočejo, da ne pridejo pri o njih v nemilost. Veliko kolo žene tedaj manjša in in najmanjša kolesa. — In ako delajo gg. šolski nadzorniki sploh vse to tudi iz prepričanja, da tudi notranje odobravajo take želje, oziroma migljaje, naredbe in ukaze višjih, potem je dotično njihovo delovanje in poslovanje toliko izdatnejše — v njihovem smislu. Izredna deželna učiteljska konferenca in doli po tleh prostirale so se lične grede, nalik pisanim preprogam z jesenskimi cveticami pretkane, katere je ljubeznivo objemal — „pušpanček zelen“! . . . In glej! tam ob zidu — da-li je mogoče! — zibljejo se v zlatej solnčnej svetlobi — žareče vrtnice! . . . Cvetočje vrtnice, sedaj, sredi zime, petnajst dnij po novem letu! — to se mi je zdelo nemogoče, ker sem kakor kak blaziran Rus: s kučmo na glavi in v kožuhast plašč zavil, sedel na vozi . . .

Dà! Tak filister postane človek, čepeč leta in leta v lesenih duplinah tam gori v naših hribih, kjer kidajo sneg — od sv. Terezije do Šentjurja! Po sedem mesecev na leto traje pri nas zimsko spanje — to nam je starodavna koledarska tradicija in pratika nam je še vedno evangelij, vzlic vsem „meteorologičnim poročilom“, ki nam dan za dnevom prorokujejo vreme — minolega tedna! — V 19. veku, ko zemljepisna učenost tiči v mazinci že vsakemu — sit venia verbo! — „bosopetemu páglovcu“, še vedno ne moremo verjeti, da v tem ko naše

LISTEK.

Potovanje križem domovine.

(Popisuje Prostoslav Kretanov.)

XVII.

Po goriškem „Travniku“.

Višnjegorski polž, kateremu, če bi ga tudi spustili z verige, bi se baš ne moglo očitati — pre-naglenost, dospel bi menda — in če bi prav „lezel“ kakor solnce (!) v kakem „historičnem romanu“ — prej iz Ljubljane v Gorico, nego jaz v svojem potopisu, ki se je do tu sem vlekel čez jedno celo leto. —

Ali — sedaj sem naposled tukaj in konec bodi vsemu samo-očitaju!

Sicer pa, da tej neoprostnej počasnosti v opisovanju svojega potovanja v okom pridem, krenil bodem na drugo — krajšo pot! Otresel bodem namreč vse nemške citate in brezpotrebne refleksije

ter opustil predrzne skoke stran poti; dalje se ne bodem več prepiral sam s sabo in koketoval z razvajenim svojim srcem, temveč postavivši svojo osobnost v ozadje, gledal bodem — dasi človek ne more stopiti popolnem iz sebe — odslej malomarno in objektivno v svet! Saj je vendar namen mojemu potovanju, da zginem, vsaj za nekaj časa, samemu sebi izpred očij in v šumu življenja pozabim svoje srčno gorjé! . . .

In zaradi tega sedaj tu ne bodem ra-grebal subjektivnih svojih čuvstev, ki so mi takrat, bližajočemu se Gorici, šumela v prsih! In če bi hotel opisati kras vrtov, mej katerimi sem se peljal v mesto, ne zadostovali bi mi k temu najdaljši pleomatično sestavljeni pridévniki in vsi pomišljaji s katerimi sem v dosedanjih člankih lajšal — stavcem zaslužek! . . . Platáne, murve, smokve in oljke, lovorike in ciprese in raznovrstno drugo južno drevje, tu z bršlinom ovito, tam z brajdami v šatore spleténo — razgrinjalo se je ondu v divnem, slikovitem neredu! Bujno eksotično grmičje preprezalo je vnanje ograje

za Spodnje-Štajersko (v Celji ali v Mariboru), katero sem letonaj na tem mestu nasvetoval, znala bi rešitev vprašanja: „Kedaj naj se prične na raznih razrednicah po slovenskem Štajerskem s poučevanjem v drugem dežel-nem jeziku, koliko časa naj se na teden v to porabi in kje naj se te ure uzamejo in odkrušijo?“ — pospešiti, zlasti takrat, ako ni g. dež. nadzornik osobni, nego samo službeni protivnik narodnega šolstva, kajti kot predsednik konferenci predlagal bi dež. šolskemu svetu le sklepe zbranih učiteljev, ne pa svoje samostalne predloge, in to bi ga ne moglo spraviti ne navzgor, ne navzdol v nikakoršno zamero, in ko bi tudi kot vzvišeni strokovnjak konečno sam pritrldil zdravim nazorom dolnejširskega zavednega učiteljstva. Domovina naša pa bi ga zato še manj kedaj pozabiti mogla, kakor nam ostaneta njegova velezaslužna sprednika, Slovencem prijazna viteza gospoda dr. Močnik in Klodič nepozabljiva.

Znabiti pa misli oni gospod to pereče vprašanje po drugej poti rešiti? — Dne 14. sept. 1880 namreč izvolila je štajerska deželna učiteljska konferenca v Gradci poseben komite v predposveto-vanje nadrobnih učnih načrtov (Lectionspläne) za jedno- do trirazrednice z ozirom na slovenska berila. Ta odbor pa je po svojem načelniku g. Bobizutu to delo opustil, češ, novo „Tretje berilo“ še ni prišlo na svetlo; brez njega pa je razdelitev na polletja in tedne nemogoča. Zato je predlagal: „Naj se posebnemu odboru nalaga, na podlagi od domačih konferenc osnovanih nadrobnih učnih načrtov sestaviti normalni učni načrt za jedno- do trirazrednice s slovenskim učnim jezikom ter ga predložiti visokemu c. kr. šolskemu svetu v potrjevanje. Šolskim vodstvom in lokalnim konferencam pa se naj potrebno zahtevanje razglasi.“ Oboje se sprejme in v dotični komite so bili izvoljeni gospodje: Ambrožič, Bobizut, Kropej, Lopan, Nerat, Iv. Robič. Od takrat preteklo je se ve da že dokaj časa — a dobra stvar baje počasi zori. Tedaj: počakajmo še!

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 1. februarja.

V zadnjem seji **državnega zbora** govorili so pri debati o predlogu Mattuša glede ustanovljenja samostojnih obrtnih kamor protipredlogu: Fr. Suess, pl. Gomperz, pl. Plener, za predlog pa: Jahn, Löblich, Adámek, Wurm, Schindler, Tonner in pl. Grocholski. — Löblich je dobro odbijal napade levičarjev. Čudno je, pravi, da ravno zastopniki trgovinskih zbornic tako robnijo proti temu predlogu; pa zaman je vse njihovo govoricenje, oni ne bodo nobenega prepričali, da so dosedanje trgovinske zbornice uspešne in koristne. Obrtniki niso svojeglavneži in butci, kakor si jih predstavljajo levičarji: oni so proti sedanjim kamoram, ker one niso nikdar nič storile za obrt. Zatorej iskreno pozdravlja Mattušev predlog, in ako-

pram velé levičarji, da se gre tukaj za politične namere, bode vendar kot Nemec glasoval zanj. V naj-neugodnejšem slučaju zgubé Nemci dva ali tri mandate, koje pa obilo nadomestuje dostojen zastop obrtnega stanu. (Nemir na levi; odobravanje na desnici.) Tudi dandanes morejo si Nemci le s čisto posebnimi in čudnimi sredstvi priboriti večino v posameznih trgovinskih zbornicah, kakor so to pokazale lanske volitve v pražko kamoro. Obrtniki pa sedanjim trgovinskim zboricam ne mogó mirnim srcem prepustiti izpeljavo obrtne novele. (Hrup in krik na levici.) Na predlog K r o f t e sklene se konec debate. Generalna govornika sta Plener in Adámek. Poslednji izjavi v imenu Grocholskega, da bodo Poljaki glasovali, da se preda predlog posebnemu odseku, da se ne ujemajo povsem z vso vsebino predloga; vendar pa tudi oni želé reformo postave o trgovinskih kamorah. Govornik polemizuje potem jako uspešno proti go-vornikom levice ter pravi, da bode nova novela brez obrtnih zbornic mrtva črka. Trgovinske zbornice to novelo pač ne morejo uvesti, saj so bili oni generalni štab opozicije proti obrtni noveli. Adámek blagodaruje trgovskega ministra, da namerava reformirati trgovske kamore, da vendar jedenkrat prenehajo oni nečuvenci neredi in strašanska samovoljstva, ki so se godila vedno mej volitvami. (Burna pohvala na desni) Levica suče stvar tako, kakor bi bil ta predlog pregreha. No, to pregrebo radi vzamemo na se in le želimo, da bi levičarji v zadnjih 20 letih ne bili storili večjega greha. Ako bi se oni ne bili tako zlo pregrešili nad ubogim ljudstvom, ne bi jim bilo treba sedaj samim priti s predlogi za odvrnitev socialnega siromaštva. (Živa pohvala na desnej.) — Prihodja seja bode v soboto.

Odsek, katerega je bil vsled znane debate postavil ogrski državni zbor, da preiskuje **hrvatske** ljudske šole v Medmurji, konstatoval je, kar je bilo že a priori nadejati se o njem: da se magjarsčina v ljudskih šolah medmurskih preveč zanemarija in je sklenil ustanoviti učiteljsko izobraževališče z ogrskim poučnim jezikom ter odstraniti vse hrvatske knjige iz ljudskih šol. — Dasi volitve v Krajini niso še razpisane, je vendar volilno gibanje že jako živahno. Shod, kojega je imela opozicija vseh strank, sklenil je jednotno postopanje proti vladinej stranki. Kakor poroča „Ung. Post“, imajo za bodoče volitve Srbi največ opravičenega upanja, ker se hoté baje spojiti z vladno stranko, da z njeno pomočjo dosežejo svoje posebne težnje.

Vnanje države.

Gost kneza **črnogorskega**, knez Karageorgievič, vzprejet je bil z izredno prijaznostjo. Knez Nikita podelil mu je veliki križ Danilovega reda ter ga imenoval častnim senatorjem. Govori se celo, da se bode zaročil s princeso Zorko, katero so nekdanj namenjavali knezu bulgarskemu. „N. fr. Pr.“ si domišlja, da je knez Karageorgievič izbran za to, da bode nekdanj kot bodoči vladar zjedinjene Bulgarije podedoval Battenbergerja v Sredcu in Vogoridesa v Philipoplu. V Avstriji, pravi rečeni list, so bili nekdanj časi, ko so se pretendenti družine Karageorgievič njevali v kljubovanje Obrenovićem. Sedaj pa je iznenada prišlo na površje vprašanje o zjedinenji vzhodne Rumelije z Bulgarijo. Do sedaj vidijo se le posamezne niti, iz kojih se še ne daje natanko sklepati na tkanino.

Pogodba, ki se ima skleniti mej **Rusijo** in **Vatikanom** obstoji iz teh-le členov: 1. Vpra-

šanje glede ruskega jezika odloži se za poznejša obravnavanja. 2. Biskupska mesta naj se zopet popolnijo, tako mej drugimi Varšava, Sandomir, Lublin, Plosko, Wilna, Luk, Žitomir. 3. Tu neimenovane diocese dobijo upravitelje namesto škofov. 4. Poljskim škofom se lahko pridružijo suffraganski škofje. 5. Biskupi, ki se imajo imenovati, morajo biti priznani zmernega mišljenja in značaja. 6. Okrožna seminarija naj se ne ovirajo v svojem svobodnem delokrogu. 7. Teologična visoka šola obravnavala se bode posebej. 8. One naredbe iz ustanka leta 1863., ki ovirajo prosto opravljati duhovensko službo, naj se polagoma odpravijo.

Francoški general Campenon je baje vojno ministerstvo le s tem pogojem prevzel, da sme določila postave o progonstvu, katere zadevajo vojsko, le v posebnem slučaju upotrebiti; vendar pa bode v parlamentu izjavil, da to ne bode slabo uplivalo na vojsko, ako se postava energično izvršuje. Minister-prvoseednik Fallières imel je dobro noč; upati je, da se bode debata o progonstvu že jutri zopet nadaljevala. Vse dosedanje ureditve raznih spletk, ki so se marsikomu zdele nemogoče, pripisovati so jedino le uplivu Grévyyja; mogoče, da se mu tudi posreči odvrniti preteči sukob mej senatom in kamoro.

Dopisi.

Iz Kamnika 30. januarja. [Izv. dop.]
Mnogokaj mi Kamničani že imamo, kar bi imeti ne smeli — sem hotel reči: česar še nismo imeli — vendar nam mnogokaj še manjka.

Najsilnejša potrebščina za nas, in ki se posebno zadnji čas vedno pririva na svetlo pa je — naš domač kamnišk lokalni list!

Marsikdo bo znabiti dejal: prismođa! ali ako pretehtujemo to reč bolj s preudarkom, najdemo silno važnosti v tej misli; nam Kamničanom je domačega lokalnega lista tako živo potreba, kakor — slepi kuri zrna! Zakaj?

Prvič bil bi za nas takov list od važnosti, ker bi ne bil nikoli konfisciran — ker državnega pravdnika v Kamniku ni, in bi list marsikaj kontrobanega blaga čez colno mejo prepeljati zamogel.

Drugič bi ta naš list, ker bi moral izhajati v treh jezicih pisan, namreč: slovensko-nemško latovski, z vsemi listi v Avstriji konkuriral, da bi bilo joj! posebno pa s „Kmetiskim prijateljem“, kar bi bilo ob jednem te koristi, da bi zadnjeomenjenega lista agitator bolj vestno svojo pravo službo opravljal, kar storiti mu vsakako ta posel veliko časa vzame. Konkuriral bi tudi ta list z „Neue Freie Presse“, s „Schulzeitung“ menda tudi, ali ka-li, z „Wochenblättern“ in celo s „Slovenskim Narodom“, kajti pomisliti moramo, da kar se v Kamniku ne zgodi, ne zgodi se na celem svetu. — Kakšno ime pa bi nosil najbolj po pravici ta list? Jaz menim, da bi se mu kar naravnost reklo — „Raglja“.

Etimologiške pomenljivosti tega imena za projektiran list ne treba razpravljati, ista bi se odkrila takoj, ko bi list stopil v življenje.

Kako bi bilo to prijetno za naše mesto! Vso šuro od jutra do večera zmeteno zavalili bi v pre-dale tega lista. Ta list bil bi pribežališče za vsakateroga od nas v njegovih stiskah, kajti on bi bil

slamnate strehe škripljejo pod sneženo mōro, šopiri se doli na jugu bohotna zelenjád, ter se čudimo, kakor oni cerkovnik, ko ga je naš jovijalni župnik (Bog mu daj dobro — bil je jako priljubljen po svojih kratkih pridikah!) silečega o polnoči domov, zavrnil: „Bedak! kaj misliš, da je po vsem sveti ob isteji uri polnoč?“ . . .

K sreči ie tu moj koleselj zadržal po mestnem tlaku in z mene otresel te samo-obtežujoče refleksije . . .

In ondu v Gorici minola me je v prenapeta čuvstva zapredena subjektivnost!

Z glasnim vikom, nalik razburjenim valovom, zapluskal je tu ob meni — kričavi laški živelj! Na desno in levo, nad mano in okrog mene po trgih in ulicah — povsod, kamer sem obrnil pogled, migljálo je v pisanem meteži sem ter tja švigajoče ljudstvo in vriščeči klici furlanskih prodajalk, petje lenih postopačev in žvižganje pouličnih dečkov — vse v križem mi je zvenelo v ušesa! . . .

Ves popoldan sem kakor omamljen po tem

vrišči blodil po mestu: po tej ulici doli, po onej gori, s trga na trg, sedaj tu po mestnem perivoji okrog, sedaj zopet tam po drevoredu tjá in sém ter sem se naposled, proti večeru, vrnil ves upehan nazaj na glavni trg — Travnik. —

Da bi se bil na svojem izprehodu stegoval, kakor svoj čas v Celji, po štacunskih napisih in nastavljal ušesa, češ, da ujamem kako slovensko besedo — to mi ni prišlo na misel! Nisem takó najiven, kakor so mislili Celjani in vem, da bi tudi tū po vsem mestu ne ugledal drugod slovenskih pismenk, nego tam ob lekarni na Travniku: Slovenec v Gorici nima mnogo lastnih hiš, na tuje pa ni da bi pisal kar bi hotel, da bi pa materini svoj jezik, ki mu je toli drag in svet, rabil za javne, vsakdanje potrebe — za to je mož — prevarčen! . . . In čemu neki — glodati svoj jezik, ko mu tuji toli gladko teče, da se še celó prijatelja „Boštjana“, ki je vendar Slovenec prima sorte, v Krškem hoteli zapreti za — Furlanca! —

Da, da! Slovenec — to vam je bistra in pro-

žna glavica! Vse spravi vanjo, vsako še toli obsežno — in da se nekoliko bolj moderno izrazim! — „rokopipateljno“ bedarijo! — In pa ta nesrečni njegov jezik mu je nekam čudno-magnetičen: vse se ga prime, vsak še toli zmeden — „idijom“ obleži na njem! Osobito pa naš jezik ná-se vleče — želdovino in (salva venia!) „fijóldunkanščino“ — o tem sem se osvedočil tudi jaz, ki se me je, jedva otre-sivšemu nemške drobtine, obesilo že na jezik precejšno število furlanskih sufiksov! — Pa se je človeku tudi lahko učiti tega jezika: Vsaj Laha, če tudi ne znaš prav nič laški, moraš razumeti, ker govori z rokami in nogami ter vsak izraz ilustruje s primerno zavijačo obraznih potéz. In to ga je treba videti, tukaj v domačem življi, ko se, neimajoč drugega posla nego „il dolce far niente“, kakor kuščar greje na solnci.

Po cele ure sem sedel tu na Travniku pred kavarno in na ušesa vlekel gostobesedne čenče teh Lazzaronov. In tukaj pridejo ti kaj čudovnate prikazni pred oči! Zdaj smukne mimo tebe majhen,

vehikelj vse jeze in ljubezni naše, bil bi magacin vsega novičnega Kamniškega blaga, bil bi zaboj vseh dobrih in slabih lastnostij naših, — pa kaj še vse, z jedno besedo: vse bi bil ta naš domač Kamnišk lokalni list! Ako pa bi se nam konečno utegnil list zaradi kacega napada zameriti, storili bi mu konec tem ali onim načinom v besedah: „ti si urlaubar, tvoji naročniki so tudi urlaubarji, ker imajo irhaste hlače, a na glavi nosijo soldaško micno“, in — prepira bilo bi o pepelu ali o čem družem konec. Mi pa bi bili vsi „urlaubarji“, dočim so zdaj samo oni, ki si naročajo „Kmetškega prijatelja“ iz Celja.

Žal! ko bi eksistoval naš list že danes, ne trebalo bi nam istotako, ker smo zopet v položaju poročati o veselici, nadlegovati „Slovenski Narod“, marveč bi se vse poročilo sukalo na tihem okrog domače klopi in bi vse natanko razložili, kako in kaj je bilo na Vodnikovej besedi v nedeljo zvečer, kar v „Narodu“ ne gre. Tu bi someščanom in družim Kamničanom skoro na uho strosili vso kritiko o igri; tu bi zamogli očitati n. pr. „Benjaminu“ da je bil presuh in preveč filozof v svojej nalogi, da je bil „Erazem“ premalo ljubezniv, „Kamilu“ preraztresen, „Karolček“ da je preveč kruha snedel itd. itd., a da se je igra brez graje vse jedno lepo igrala. Dostaviti bi tudi smeli, da je domača godba obupno dobro se ponesla, da, ko bi tuji s tako požrtvovalnostjo godli, bi ne bile niti jedne gosli plačane z dohodkom, ki se je nabral v korist fondu celega orkestra — a končno smeli bi prav pošteno ošteti vse veselice udeležujoče se goste, zakaj so se v tako malem številu udeležili itd., vse to in mnogo drugega bi smeli v lokalnem listu poročati, kajti on ostal bi mej nami samimi v Kamniku, kjer ni državnega pravnika, a v „Narodu“ to ne gre, ker „Narod“ ima naročnike že po celem svetu in to bi bilo za nas nesrečno. Zategadelj potrudimo se, da skoro dobimo svoj domač Kamnišk lokalni list „Ragljo.“ — —

Z Dolenjskega 30. januarja. [Izviren dop.] Kaj ste vendar mislili gospod urednik, ko ste umestili dopis z Dolenjskega v 18. številki Vašega cenjenega lista? Dasiravno površen, objektivni in čisto istinit, je dopis vendar prouzročil veliko ropota in vriša. Ne kraja, ne imena nemčurskega bivšega župana dopisnik omenil ni, in vendar so bralci Vašega lista takoj uganili, kje domuje oni ex-župan, kateremu je bilo mogoče pod krškimi zamrlimi glavjarjem Schönwettrom postati vse, kar je le hotel.

Čemu pak ribariti v kalnej vodi? Recimo, da se oni možicelj imenuje Antonio Pischmacht, pensioniran župan v Mokronogu. Po rodu sicer je Vollblut-Mokronožan — notabene: to mora biti vsak po njegovem mnenju, ako hoče biti občan, drugače je pri tepenec — ali Antonio hoče biti, kjer je svoje dni tam na Furlanskem kot krojaški pomagač prepeljal val šivanko ter se nšrkal laškega duha. Postal je potem v svojem rojstnem kraju krojaški mojster in zraven pozabil rasti, tako, da ga je zdaj sama brada; bil bi dober za povodnjega moža.

Ta površno popisana osebnica znala se je glavjarju prilizovati tako, da mu je slednji izročil mno-

govrstne posle, katerim mož nikakor ni bil kos; pustil je torej stihologijo in šivanko ter se držal služeb, po glavjarji oddanih, katere so kaj nesle; občinski blagor pak ob času njegovega županovanja bila mu je deveta briga. Nahajajo se še nemčurji, kateri pa so vsaj potihnili, vedé, da drugi veter piše in puste torej narodne in zavedne osebe v miru; g. Pischmacht bi pa rad vse Slovence v žlici vode potopil, da mu je mogoče; ali kolikor jih je on požrl, hvala Bogu, še vsi živé. Ranjki Schönwetter postavljaj ga je res v vzgled drugim županom, a zakaj? — ker je trobil v njegov nemčurski rog; v občinskih zadevah pa nikakor ne. Čast restistemu, kateri iz nič postane kaj, ali Pischmachtova kariera od šivanke do župana in načelnika raznih javnih zavodov bila je le pod Schönwettrom mogoča, pod katerim se je vsakdo protežiral, kdor je bil nemčur. Na tak način postal je oštir, mesar, trafikant, mesoogleda, sodnijski cenilec, predsednik cestnega odbora, šolski svotovalec, župan etc. . . Čudno res, da ni bil še za babico postavljen, potem bi bil ravno vse!

Pod novim narodnim županom ima naš trg požarno stražo; ali ker se stvar ni učinila pod Pischmatom kot županom, je vse sedaj ničevno; zraven pak slovenski komando — to ne more obstati. Ali naj se on še tako usaja in rogovili, narodna stvar vendar le procveta in bode tembolj, tem manje odlični možje podpirajo tacega, kateremu je vsak narodnjak ničla. Če kateri narodnih k njemu zahaja, ima se to zahvaliti g. Pischmacht le njegovej nepristranskej in proti vsakemu uljudnej gospej.

Memogrede omenjam, da priredi tukajšnja požarna straža v nedeljo 4. februarja sijajen ples s tombolo in petjem; priprave so velike in ta večer obeta biti jako vesel v sicer tihem Mokronogu.

Domače stvari.

— (Slovensko gledališče.) Za jutranjo predstavo dobi se nekaj lož v trafiki v špitalskih ulicah.

— (Poročilo o zadnjisej književnega in gospodarskega odseka Matice Slovenske dne 31. januarja.) Predseduje književnega odseka načelnik prof. Marn in navzočni so ti Matičini odborniki: gg. dr. Jarz, Kržič, Levec, Praprotnik, Robič, Senekovič, Šuklje, Tomšič, Vodušek, Wiesthaler, dr. Zupanec, Zupančič.

I. Bralno in podporno društvo v Gorici prosi, da bi se vzprejelo za brezplačnega (!) društvenika. Ta prošnja se načelno odbije. Mnogi društveniki prosijo, da bi jim Matica darovala nekoliko knjig. Prof. Marn predlaga, da, ker je Matica mnogo novcev utaknila v šolske knjige in te novce vzela na posodo pri svoji glavnici, mora gledati, da te knjige v denar spravi; zatorej naj se ustavi za sedaj darovanje knjig, dokler se na tanko ne preštejejo. O priliki hoče Matica sama naznaniti, katerih knjig ima še na razpolaganje in katerih more še darovati. — To se odobri.

II. G. Božidar Raič vpraša pismeno, če bi Matica ne hotela še letos do julija izdati na svetlo

iz Cafove zapuščine „Dopolnek in popravek k Miklosičevemu staro-slovenskemu slovarju.“ Knjige bi bilo 20 tiskanih pol. — Vsi odborniki so tega mnenja, da Matica za tako veliko delo letos nima ni časa ni novcev. Take knjige bi niti v Ljubljani tiskati ne bilo možno, ker bi se morale naročiti še poprej ciriliske črke. Tudi je vprašanje, če bi sploh hotela kaka tiskarna v Ljubljani naročiti toliko dragih cirilskih črk, katere bi pozneje le malokedaj rabila. Zatorej se g. Raiča pomudba ne vzprejme.

G. dr. Jos. Pajek nasvetuje, naj bi Matica izdala St. Vrazovo zapuščino. — Prof. Marn pravi, da so to zapuščino že razni gospodje uredovali, a ničesa uredili; vsak se izgovarja, da je ne utegne. Dokler pa ni urejena, Matica ne more ničesa obetati in izdavat.

G. dr. Ipavica piše, da hoče spisati razpravo o rodovitosti štajarske zemlje za „Slovenski Štajer“ ter pošlje na ogled nekoliko rokopisa, kateri se prof. Zupančiču izroči v presojo.

III. Prof. Marn nasvetuje, naj se Macunove književne zgodovine Štajerskih Slovencev natisne toliko, kolikor je stavljen, potem pa za letos natisnovanje ustavi, ker za l. 1882 Matica te knjige nikakor ne more dati na svetlo. — To se odobri.

Prof. Šuklje predlaga, naj se tisk Spomenika izjemno izroči g. Bambergu, kateri je obljubil naročiti takih posebnih črk in takega olupševalnega materijala, kakeršnih zahteva Matičin odbor. Potem se določi za Spomenik papir in barva papirju (chamois). Predlog prof. Šukljeta se soglasno odobri z ozirom na to, da nobena druga tiskarna ni vzpriela Matičine ponudbe.

Na predlog prof. Marna se urednikom Spomeniku izvoli prof. Šuklje, kateremu naj pomagajo gg. odborniki Kržič, Pleteršnik, Levec, Wiesthaler, Senekovič.

Prof. Marn graja, da se natisnovanje Matičinih knjig kar nič ne odseda, „Lovčevih zapiskov“ so do zdaj na čisto natisnene samo 3 pole, Letopis se še niti staviti ni začel. Vpraša, kaj je temu uzrok.

Prof. Levec pravi, da je tisk „Lovčevih zapiskov“ nekoliko zadržala nevarna bolezen korektorjeva, slabi rokopis in jako zamudna korektura, in da Letopisa ni dal tiskati, ker vidi, da „Lovčevi zapiski“ ne gredo od rok. Nasvetuje, naj se gospodarski odsek s tiskarno pogodi ter natanko določi dan, do katerega morajo knjige dovršene biti.

Odbor naroči g. tajniku in odborniku Levcu, naj preiskujeta uzrok, zakaj se knjige tako počasi tiskajo ter določi, da morajo „Lovčevi zapiski“ vsaj do 15. marca, „Letopis“ vsaj do junija in „Spomenik“ vsaj do 15. junija na čisto natisnjeni biti.

— (Gospod Otomar Skale) napravil je dné 27. januarja na c. kr. dunajski živinozdravniški šoli izpit z odliko kot živinski zdravnik in učitelj podkovstva.

— (Občni zbor kranjskega obrtnijskega društva) bode v nedeljo 4. februarja ob 10. uri dopoldne v salonu gostilne „pri Lozarji“ na sv. Jakoba trgu.

suholast, škratu podoben možicelj, v baržunasti kamizoli in s pomečkanim klobučičem na kuštravi glavi; z one strani ti koraka preko stegenih nog gorostasen velikan, z dolgimi, razhojenimi stopali, pretegnen in slók, da mu križasta obleka maha ob kosteh: mej tema skrajnostima italijanskega plemena, póljejo gori in doli v vseh niansah, tu lepe, tam odurne podobe obeh spolov.

In za fizijonomične študije bilo bi tu kaj ugodno polje! S klasično lepega, pravilno obkrojenega obličja vzplava ti pogled na pokvečen, liki hrastova skorja razpraskan obraz. Na tem moži občuduješ smelo urezan profil, a poleg njega bode ti v oči izpod nizkega čela one ženske tenek, orlovemu kljunu sličen nos, za katerim se skrivajo pločnato stisnena lica . . .

S kratka: od jednega tečaja do drugega, od grdobe do lepote vrstile so se tu pred mano na goriškem Travniku karakteristične podobe laškega naroda: zdaj v obliki navzgor se raztezajočega mož-

kega trupla, zdaj v okviru navzdol se raztekajočih potéz ženskega telesa . . .

A propos! Ta goriški Travnik — utegnil bi kdo misliti, da je res pogrnen s preprogo zelene trave! Oj, zlobne ironije! To je samo anakronizem! Že dolgo let je pokošen ta Travnik in posut s peskom! . . . Oj da! Pokošen je travnik slovenske narodnosti, ki je nekda tukaj zelenela in nasut je s peskom lahonskega življa, nanesenega sem preko zelene Soče in danes ali jutri, kdo ve, poplavilo bode vrveče laško morje ves ta travnik in še dalje tja gori za goré —

Žvenkeč udarec ob veliki boben vojaške godbe, ki se je v tem razpostavila v širnem kolobaru po Travniku, pretrese me iz teh mračnih mislij in vesela ratoborna koračnica razlije se po tihem nočnem vzduhu, odmevaje v vsem okrožji ob razsvitljenem zidovji! Oživljajoči zvenk ubranih godál šine mi v zaspane noge ter me ponese mej čvrlečo množico po Travniku gori in doli . . . In ko se po taktu

brezskrbno zibaje ondu izprehajam, stopa mimo mene visok mož, zavit v dolg črn plašč: nehoté se obrnem in glej! pred mano stoji slavni naš pesnik — Gregorčič, ter mi iznenaden segne v roko . . .

Čez nekaj časa se nama pridruži pesnik — Krilan. Po iskrenem pozdravu smo se zapleli v živahen pogovor o — pesništvu. In tu sem po izpovedi obeh pesnikov uvidel, zakaj je prvi ostal v prvotnem svojem liričnem življu in kaj je drugega napeljalo v strugo epičnega pesništva: Gregorčiču narekuje globokočutne pesni srce, Krilanu pa ustvarja živobojne balade — fantazija . . . In tako smo se sprehajali tu po Travniku, sukaje svoj pogovor mej lirik o in epiko in nehoté so se mi usilile — mutatis mutandis in to v plemenitem pomenu, — Goethejeve besede:

„Poete rechts, Poete links,
Das Weltkind in der Mitten . . .“

V naše pogovore pa so šumele sladkozvočne melodije italijanskih oper.

